

**Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi
eduskunnalle teollis- ja tekijänoikeuksia
koskevan lainsäädännön muuttamisesta**

9.12.2005

Electronic Frontier Finland ry

www.EFFI.org

1. Yleistä

Electronic Frontier Finland ry:n näkökulmasta hallituksen esitys on sinänsä varsin pätevä direktiivin minimitoteutus. Järjestön mielestä nyt olisi kuitenkin oivallinen tilaisuus korjata myös tiettyjä aikaisempia erityisesti tekijänoikeuslakiin tehtyjä virheitä. Lisäksi jotkut esitetyt uudistukset voivat mielestämme ulottua esitetystä muodosta liian pitkälle tai aiheuttaa haitallisia seurauksia.

2. Korjattavaa

2.1 Tekijänoikeuslakiin ehdotettu 56g§ loukkauksen kielto.

Ehdotettu säädös on hyväksyttävä ja direktiivin mukainen. Se asettaa kuitenkin kyseenalaiseksi 60a-60d§:ien merkityksen, jotka jäisivät vain Internet-tiedostojakoa koskeviksi levyteollisuudelle räätälöidyiksi erikoispykäliksi. Ehdotuksesta ilmenee, että nyt käsillä oleva direktiivi ei vaadi 60a-60d pykälien olemassaoloa. Koska nämä pykälät lisättiin edelliseen lakiin vasta lakivaliokunnassa lainvalmistelun viime metreillä yhden intressitahon (levyteollisuus / oikeudenhaltijat) vaatimuksesta ilman hyvään hallintotapaan kuuluvia demokraattista kuulemista, pitäisi 60a-60d samalla poistaa tekijänoikeuslaista, kun 56g lisätään sinne. 56g:än perusteluihin pitäisi kuitenkin ottaa mukaan ehdotuksen lopussa perustuslainmukaisuuden alle otettu lainaus lakivaliokunnan kannanotosta.

2.2. Tekijänoikeuslakiin ehdotettu 59a§ tuomion julkistaminen.

Ehdotettu ”häpeärangaistus” yksityishenkilöille on täysin vieras oikeusjärjestyksellemme ja paluu keskiaikaan. Perusteluissa viitattu Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 8 §:n 2 momentti koskee ainoastaan elinkeinonharjoittajia. Pykälä pitäisikin rajata vastaavasti koskemaan ainoastaan ammattimaisesti toimivia elinkeinonharjoittajia (tekijänoikeusrikoksen tunnusmerkistö). Tällöin esitys olisi myös perustuslain kannalta ongelmattomampi. Vaikka yksityishenkilön nimi ja tämän yksityiselämään viittaavat kohdat tuomiosta yliviivattaisiin, on tuomiotekstin julkaiseminen tuomitun yksityishenkilön kustannuksella lehdissä kohtuuton rangaistus. Se voisi merkitä esimerkiksi Internetissä musiikkitiedostoja luvatta jakaneelle opiskelijalle suurempia korvauksia kuin päiväsakoilla voidaan ylipäänsä laskea.

3. Lisättävää

3.1 Harmaatuonnin sanktiot

Tekijänoikeuslakiin otettu pykälä ETA-raukeamisesta rajaa vastuun ulkopuolelle yksityishenkilöt ja tietyt organisaatiot kuten kirjastot. Pykälä uhkaa kuitenkin vakavasti ETA-alueen ulkopuolelta tulevan kulttuurin tuontia, koska alan pienet erikoisliikkeet joutuvat rajoittamaan merkittävästi toimintaansa. Tilannetta voitaisiin kuitenkin korjata helposti seuraavalla muutoksella, joka ei ole edes direktiivin vastainen:

Lisätään TekL 56a § pykälään 4 momentti:

Tekijänoikeusrikkomuksena ei myöskään pidetä 19 §:n vastaista ETA-alueen ulkopuolelta tuotujen teoskappaleiden levittämistä.

3.2 Välikopiot (TekL 11 a §)

Operaattoreiden välikopiointia koskevaan pykälään jäi tietokoneohjelmia ja tietokantoja koskeva direktiivistä peräisi oleva lainsäädäntötekniinen aukko. Virheen vaikutusten minimoimiseen auttaisi ainakin seuraava muutos:

Lisätään TekL 56a § pykälään 5 momentti:

Tekijänoikeusrikkomuksena ei myöskään pidetä 11a §:n mukaista tilapäistä kappaleiden valmistamista tietokoneohjelmista tai tietokannoista.

3.3 Suojausten kiertäminen yksityistä kopiointia varten

Tekijänoikeuslain yksi suurista virheistä on, että teknisten suojausten kiertäminen puhtaasti yksityistä käyttöä varten tapahtuvaan kopiointiin on sanktioitu rikkomuksena. Jälleen kerran ratkaisu löytyy seuraavasta:

Lisätään TekL 56a § pykälään 6 momentti:

Tekijänoikeusrikkomuksena ei lisäksi pidetä 50a §:n vastaista suojausten kiertämistä yksityistä käyttöä varten tehtävien kappaleiden valmistamista varten.

3.4 Korvausvastuun rajoittaminen

Digitaalisessa ympäristössä eri toimijoiden on lähes mahdotonta tietää, onko tietty tuote laillinen vai laitton. Asiaan on mm. kiinnitetty huomiota PeV:n lausunnossa tekijänoikeuslaista. Lain 57§:n loppuun lisättiin edellisessä eduskuntakäsittelyssä yksityisten kopioiden tekemistä koskeva poikkeus. Sen hyöty on kuitenkin rajallinen, koska useimmat toiminnot digitaalisessa ympäristössä sisältävät myös muita tekijänoikeuden piiriin kuuluvia oikeuksia. Esimerkiksi blogiin laitettu valokuva on välittömästi julkista levittämistä. Näin lain systematiikan ja ymmärrettävyyden lisäämiksi olisi järkevää tarkentaa vilpittömän mielen suoja pääsäännöksi:

TekL:n 57 § 1. momentti:

"Joka vastoin tätä lakia tai 41 §:n 2 momentin nojalla annettua määräystä käyttää teosta taikka tuo maahan tai Suomen alueelle edelleen kolmanteen maahan kuljetettavaksi teoksen kappaleen, ja jonka hän tietää tai olisi ollut perusteltu syytä epäillä, että teoksen käyttäminen rikkoo tätä lakia taikka että teoskappale on valmistettu tämän lain vastaisesti, on velvollinen suorittamaan tekijälle kohtuullisen hyvityksen sekä lisäksi korvauksen kaikesta muustakin menetyksestä, niin myös kärsimyksestä ja muusta haitasta."

3.5. Suojausrikkomus

Kuten EFFI on jo useasti aikaisemmin tuonut esille, tällä hetkellä tekijänoikeuslaissa ei aseteta mitään rajoituksia teknisille suojuuksille. Kuten tuore esimerkki Sony BMG:n ylilyönneistä osoittaa, tilanne on hyvin ongelmallinen tältä osin.

EFFI esittääkin, että tilanteen korjaamiseksi lakiin lisättäisiin uusi 56 g §:

56 g §

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta:

1) Laskee markkinoille teknisellä toimenpiteellä suojatun tuotteen, joka vaarantaa tuotteen käyttäjän tietoturvan tai aiheuttaa haittaa tietojenkäsittelyyn käytetyn laitteiston normaalia toiminnalle;

2) Laskee markkinoille teknisellä toimenpiteellä suojatun tuotteen, jossa ei ole mukana kattavaa selostetta suojauksen toimintatavasta ja sen aiheuttamista rajoituksista;

3) Laskee markkinoille teknisellä toimenpiteellä suojatun tuotteen, joka ei mahdollista lain 17 §:n sallimaa teoskappaleiden valmistamista

on tuomittava, jollei teko ole rangaistava muuna vakavampana rikoksena, teknisen toimenpiteen väärinkäyttämisestä sakkoon.

Tämän rikkomuksen lisäksi on tulisi vakavasti harkita vastaavan rikoksen lisäämistä rikoslakiin.

Electronic Frontier Finland ry:n puolesta,

Ville Oksanen, Puheenjohtaja